



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 24/2015-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 11. februára 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom Mgr. Tomášom Balážom, Štúrova 1, Žilina, ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Trenčianska Teplá konaných 15. novembra 2014, za účasti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. novembra 2014 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. Tomášom Balážom, ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Trenčianska Teplá konaných

15. novembra 2014 pre porušenie čl. 31 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a § 30 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“).

2. Výsledky napadnutých volieb starostu obce Trenčianska Teplá boli vyhlásené 16. novembra 2014, takže sťažnosť sťažovateľky doručená ústavnému súdu 27. novembra 2014 bola podaná včas a v lehote podľa § 60 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o ústavnom súde, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

3. Podľa výsledkov zverejnených Štatistickým úradom Slovenskej republiky na stránke www.volby.sk v obci Trenčianska Teplá bolo do zoznamu voličov zapísaných celkovo 3426 voličov, vo voľbách bolo vydaných 1531 hlasovacích lístkov. Pre voľbu starostu obce bolo odovzdaných 1509 hlasovacích lístkov, z ktorých sťažovateľka získala 662 platných hlasov, čo je viac ako 10 % z celkového počtu odovzdaných platných hlasov ustanovených v § 59 ods. 2 zákona o ústavnom súde na získanie aktívnej legitimácie na podanie sťažnosti podľa čl. 129 ods. 2 ústavy. Víťaz volieb na post starostu obce [REDACTED] získal v uvedených voľbách celkovo 847 hlasov, takže rozdiel medzi víťazným kandidátom a sťažovateľkou predstavuje 185 hlasov.

4. Sťažovateľka svojou sťažnosťou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce z dôvodu ňou tvrdených porušení zákona o voľbách v štádiu prípravy volieb, resp. pri vedení predvolebnej kampane. Nezákonnosť a neústavnosť volieb bezprostredne počas ich konania nenamieta.

Zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb starostu obce konaných 15. novembra 2014 podpísali bez výhrad všetci členovia miestnej volebnej komisie.

5. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že v priebehu volebnej kampane pred voľbami do orgánov miestnej samosprávy dochádzalo k porušovaniu pravidiel vedenia volebnej kampane zo strany obce Trenčianska Teplá, resp. jej starostu [REDAKOVANÉ] – jediného protikandidáta sťažovateľky v napadnutých voľbách. Sťažovateľka ďalej uvádza, že 4. novembra 2014 udelila plnú moc [REDAKOVANÉ] (ďalej len „splnomocnenec“) na zastupovanie vo veciach organizácie, zabezpečenia a plánovania predvolebnej kampane na funkciu starostky obce Trenčianska Teplá.

Splnomocnenec 5. novembra 2014 zaslal vedeniu obce na oficiálnu mailovú adresu obce obecnyurad@trencianskatepla.sk a na adresu prednostky obce [REDAKOVANÉ] objednávku na prenájom spoločenských priestorov na predvolebnú kampaň sťažovateľky ku komunálnym voľbám 2014, a to na predvolebné zhromaždenie v [REDAKOVANÉ] 7. novembra 2014 o 18.00 h v budove bývalej školy a v Trenčianskej Teplej 9. novembra 2014 o 16.00 h v požiarnej zbrojnici, ku ktorým boli vyhotovené aj volebné plagáty. Objednávka tiež obsahovala žiadosť o udelenie povolenia na uskutočnenie predvolebnej akcie 8. novembra 2014 v čase od 11.00 h do 17.00 h na obecnej tržnici v Trenčianskej Teplej a propagáciu predvolebných aktivít sťažovateľky v miestnom rozhlase podľa požiadaviek splnomocnenca. Obecný úrad objednávke nevyhovel a na požiadavky nereagoval.

Sťažovateľka sa 7. novembra 2014 osobne dostavila v úradných hodinách na Obecný úrad obce Trenčianska Teplá a v prítomnosti kontrolórky obce a pracovníčky obecného úradu opakovane žiadala o zverejnenie jej plánovaných predvolebných zhromaždení prostredníctvom obecného rozhlasu a poskytnutie spoločenských priestorov obce na svoju volebnú kampaň. Kým pracovníčky obecného úradu tvrdili, že nie sú kompetentné v danej veci rozhodovať, prednostka obecného úradu uviedla, že s tým nemá problém, ale materiály súvisiace so žiadosťou sťažovateľky sa nachádzajú u starostu obce, ktorý sa k nej nijakým spôsobom nevyjadril, resp. vyhradil si právo v danej veci konať osobne a na obecnom úrade sa v posledný pracovný deň pred konaním plánovaných predvolebných zhromaždení nezdržoval.

Sekretariátom obce bola zaslaná 7. novembra 2014 o 10:05:02 mailová odpoveď [REDAKOVANÉ] na objednávku splnomocnenca z 5. novembra 2014, v ktorej sa v závere uvádza: „Z dôvodu rovnosti a rovnakých príležitostí všetkých kandidátov pre voľby do samosprávy obce neboli politické reklamy a politické mítingy povolené, vrátane reklamy v rozhlase.“

6. Podľa tvrdení sťažovateľky „Vzhľadom na obsah a charakter odpovede Obce Trenčianska Teplá ako verejnoprávnej korporácie, ktorou NEPOVOLILA predvolebnú kampaň sťažovateľke ako jedinej protikandidátke kandidáta [REDAKOVANÉ] vo voľbách na starostu obce tým, že jej neumožnila vypožičanie obecných spoločenských priestorov na účely konania volebných mítingov v rámci volebnej kampane, ani nedovolila zverejniť oznámenia o volebných mítingoch spôsobom v mieste obvyklým, t. j. prostredníctvom obecného rozhlasu, možno oprávnené považovať za porušenie zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí. Uvedené neprípustné ovplyvňovanie výsledku hlasovania, ktorého sa dopustila Obec Trenčianska Teplá, konajúca prostredníctvom svojho štatutárneho zástupcu, spôsobilo narušenie ochrany objektívneho volebného práva. Vyššie uvedená skutočnosť v súvislosti s tým, že počet kandidátov na funkciu starostu obce bol 2, z toho v porade prvý kandidát bol úradujúcim starostom obce a rozdiel v počte odovzdaných platných hlasov medzi oboma kandidátmi nebol vzhľadom na nízku volebnú účasť v obci tak výrazný, mohla mať priamy vplyv na výsledok volieb starostu obce Trenčianska Teplá. Postup obce bol v rozpore s pravidlami voľnej súťaže politických strán a slobodnej súťaže politických síl podľa čl. 31 Ústavy Slovenskej republiky a mohol naznačovať voličom, že obec ako verejnoprávna korporácia preferuje len určitého kandidáta.

Integrálnou súčasťou volebných zákonov prakticky vo všetkých demokratických štátoch je aj právna úprava volebnej kampane. Základný účel právnej úpravy volebnej kampane treba vidieť v úsilí vytvoriť právne predpoklady pre slobodnú a transparentnú súťaž politických síl a jednotlivých kandidátov na volené funkcie. Ústava SR vo svojom čl. 31 garantuje slobodnú súťaž politických síl, ktoré by mali zároveň garantovať reálnosť základného práva na prístup občanov k voleným funkciám za rovnakých podmienok.“

Sťažovateľka tvrdí, že postupom obecného úradu, resp. konaním jeho starostu došlo k porušeniu ustanovení § 30 zákona o voľbách o vedení volebnej kampane, ktoré bolo spôsobilé ovplyvniť výsledok volieb do orgánu samosprávy obce.

Sťažovateľka v závere svojej sťažnosti uvádza, že „v tvrdom predvolebnom zápase sa objavilo neprípustné ovplyvňovanie výsledku hlasovania, ktoré sťažovateľka navrhuje sankcionovať prostredníctvom orgánu, ktorý rozhoduje o volebných sťažnostiach podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to vyhlásením volieb do orgánu samosprávy konaných dňa 15. 11. 2014 t. j. do funkcie starostu Obce Trenčianska Teplá, za neplatné“.

II.

7. V rámci prípravy sťažnosti na predbežné prerokovanie ústavný súd doručil sťažnosť sťažovateľky zvolenému starostovi obce Trenčianska Teplá (odporcovi) s výzvou, aby sa k nej vyjadril.

Odporca v podaní doručenom ústavnému súdu 12. januára 2015 pod č. 45/8/2015 zo 7. januára 2015 uviedol, že sťažovateľka ho v rámci svojej predvolebnej kampane nikdy žiadnym spôsobom písomne ani ústne neoslovila a to ani oficiálne, ani neoficiálne a nenašla si čas na spoločné prerokovanie a doriešenie jej stretnutí s občanmi v rámci predvolebnej kampane. Podľa tvrdení odporcu „v deň kedy sa rozhodla, že chce mať otvorené obecné objekty, nevyberaným až agresívnym spôsobom vymáhala na zamestnancoch obce kľúče od týchto objektov.“

Ja osobne a ani žiadny zo zamestnancov obecného úradu som nemal a nemám žiadnu vedomosť o skutočnosti, že sťažovateľka udelila plnú moc na zastupovanie vo veciach organizácie, zabezpečenia a plánovania svojej predvolebnej kampane na funkciu starostky obce pánovi [REDAKOVANÉ]. Takáto plná moc nebola zo strany sťažovateľky či splnomocnenca predložená a dozvedel som sa o nej až zo samotného textu podanej sťažnosti.

Ja osobne a ani žiadny zo zamestnancov obce neobdržal od samotnej sťažovateľky žiadne požiadavky na prenájom obecných priestorov a využitie obecného rozhlasu na informovanie občanov v rámci predvolebnej kampane.

Z dôvodu rovnosti príležitostí nebola v rozhlase propagovaná žiadna strana, vrátane strany SMER – SD, ktorej som členom. Propagáciu a reklamu v rámci predvolebnej kampane v roku 2014 si riešil každý kandidát na starostu obce individuálne.

Som toho názoru, že z mojej strany, ako aj zo strany obce nedošlo k žiadnemu narušeniu ochrany objektívneho volebného práva sťažovateľky a zo strany obce ako aj jej štatutárneho zástupcu vo veci boli dodržané príslušné ustanovenia volebného zákona.“

8. Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

9. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ustanovenia zákona o ústavnom súde o predbežnom prerokovaní návrhu sa vzťahujú aj na sťažnosti podľa čl. 129 ods. 2 ústavy (ďalej aj „volebná sťažnosť“), pri predbežnom prerokovaní ktorých ústavný súd preskúmava, či spĺňajú všeobecné a osobitné náležitosti ustanovené v § 20 ods. 1 a 2, § 59 a § 60 zákona o ústavnom súde a či neexistujú dôvody na ich odmietnutie vymedzené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Predmetom predbežného prerokovania ústavného súdu bolo preskúmanie dôvodnosti námietok sťažovateľky, ktorými spochybňuje ústavnosť a zákonnosť volieb starostu obce Trenčianska Teplá konaných 15. novembra 2014, a to z hľadiska ich možného reálneho vplyvu na výsledok napadnutých volieb.

10. Z volebnej sťažnosti vyplýva, že smeruje proti odporcovi [REDAKOVANÉ], ktorý bol vo voľbách konaných 15. novembra 2014 zvolený za starostu obce Trenčianska Teplá.

III.

11. Voľby sú všeobecne akceptovaným demokratickým prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi, resp. presnejšie voličmi, t. j. osobami oprávnenými voliť podľa príslušných volebných predpisov.

Z čl. 129 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie, ako aj povinnosť ústavného súdu preskúmať na základe volebných sťažností tak ústavnosť, ako aj zákonnosť namietaných volieb.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho aj pasívneho volebného práva. V konaní o zákonnosti volieb do orgánov samosprávy ústavný súd skúma, či sa voľby uskutočnili v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy (PL. ÚS 34/99).

Ústavný súd sa musí v konaní vo volebných veciach vzhľadom na jeho účel, ktorým je predovšetkým verejný záujem na tom, aby výsledok volieb odrážal skutočnú vôľu voličov, a bol teda zachovaný základný predpoklad fungovania demokratického štátu, riadiť princípom materiálneho chápania ochrany ústavnosti, a vyrovnáť sa tak s každým zisteným

a zároveň relevantným porušením zákonnosti alebo ústavnosti volebného procesu (PL. ÚS 9/2011).

Len hrubé alebo závažné porušenie alebo opätovné porušovanie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb môže byť príčinou pre uplatnenie právomoci ústavného súdu, ktorá mu dovoľuje rozhodnúť podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Namietané nezákonné konanie musí mať priamy alebo aspoň možný – potencionálny vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietiť, ale aj doložiť a preukázať exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov. Dôkazné bremeno teda znáša navrhovateľ (PL. ÚS 17/94) pod následkom rozhodnutia vo svoj (ne)prospech.

12. S výkonom ktoréhokoľvek zo základných práv alebo slobôd môže zákonodarca spájať určité podmienky alebo vyžadovať splnenie určitých predpokladov. Pokiaľ však splnenie takýchto podmienok alebo predpokladov má zabezpečiť štátny alebo iný orgán, žiadny oprávnený subjekt nesmie na svojom základnom práve alebo slobode utrpieť akúkoľvek ujmu len preto, že ten, kto mu mal umožniť jeho výkon, zákonné podmienky alebo predpoklady späté s jeho výkonom buď vôbec nepoznal, alebo si ich zle vyložil, či dokonca aj po zistení, že k ich splneniu došlo, výkon základného práva alebo slobody neumožnil. Na uvedenom nemení nič to, že sa takéhoto konania dopustil orgán štátu, orgán územnej samosprávy alebo volebná komisia ako orgán verejnej správy (PL. ÚS 18/98).

Sťažovateľka, hoci je v konaní pred ústavným súdom právne zastúpená advokátom a aj sama je osobou znalou práva, nepreukázala ústavnému súdu relevantné skutočnosti o porušení zákona o voľbách, hoci prílohu sťažnosti tvorila kópia splnomocnenia udeleného sťažovateľkou [REDAKOVANÉ] na zastupovanie vo všetkých úkonoch súvisiacich s organizáciou, zabezpečením a plánovaním volebnej kampane vo voľbách na starostu obce, kópia žiadosti o zverejnenie oznamu do obecného rozhlasu, kópie pozvánok na predvolebné stretnutia s občanmi a pripojená kópia mailovej odpovede starostu obce Trenčianska Teplá, ktorou nepovolil politické reklamy a mítingy vrátane reklamy v rozhlase.

13. Odporca vo svojom vyjadrení totiž uvádzal, že sťažovateľka ho v rámci svojej predvolebnej kampane nikdy žiadnym spôsobom písomne alebo ústne neoslovila, či už oficiálne alebo neoficiálne v súvislosti s prerokovaním a doriešením jej stretnutí v rámci predvolebnej kampane, a že mu nie je známa skutočnosť, že sťažovateľka udelila plnú moc na zastupovanie vo veciach organizácie, zabezpečenia a plánovania predvolebnej kampane [REDACTED], o ktorej sa dozvedel až z podanej sťažnosti. V rozpore s týmito tvrdeniami je kópia jeho mailu zaslaná sekretariátom obecného úradu splnomocnencovi sťažovateľky, v ktorej sa zhodne s vyjadrením uvádza, že z dôvodu rovnosti a rovnakých príležitostí všetkých kandidátov pre voľby do samosprávy obce neboli politické reklamy a politické mítingy vrátane reklamy v rozhlase povolené.

Ak by aj ústavný súd pripustil možnosť, že konaním odporcu došlo k porušeniu ustanovenia o volebnej kampani upraveného v § 30 zákona o voľbách, je potrebné konštatovať, že nie každé porušenie zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí je v príčinnej súvislosti s následkom, ktorým je výsledok volieb považovaný navrhovateľom za skreslený. V konaní o volebnej sťažnosti sa musí preukázať uvedená príčinná súvislosť pomocou dostupných dôkazov. Konštatovať ju môže ústavný súd iba v prípade, že výsledok volieb vylučuje pravdepodobnosť iného výsledku pri zachovaní, resp. rešpektovaní konkrétne porušeného ustanovenia volebného zákona (PL. ÚS 4/95). V danom prípade však aj prípadné uvedené nedostatky volebného procesu, ako napr. nespropagovanie predvolebných mítingov v obecnom rozhlase či neumožnenie konania predvolebných zhromaždení sťažovateľky, nespôsobili (alebo nemohli preukázateľne spôsobiť) nepriaznivý výsledok dosiahnutý sťažovateľkou vo voľbách, a teda že by voliči rozhodli inak, resp. tak, že by ona bola zvolená za starostku obce. Podstatná tu je tiež skutočnosť, že zrušenie volieb nemožno brať ako trest za porušenie volebných predpisov, ale ako prostriedok na zaistenie legitimacy zvoleného orgánu.

V sťažnosti sťažovateľky sa tiež uvádza, že „... v tvrdom predvolebnom zápase sa objavilo neprípustné ovplyvňovanie výsledku hlasovania“, ku ktorému však nič bližšie

neuvádza, a hlavne ho žiadnymi dôkazmi nepreukázala. Ústavný súd z tohto tvrdenia môže iba vyvodiť záver, že okrem snahy sťažovateľky viesť svoju volebnú kampaň na predvolebných mítingoch, neumožnenie spropagovania a konania ktorého touto sťažnosťou namieta, uskutočnili obaja kandidáti na post starostu obce aj iné predvolebné aktivity, o ktorých však ústavný súd nemá žiadnu vedomosť, neboli k nim žiadnou zo strán predložené dôkazy a nestali sa ani predmetom tejto sťažnosti.

14. Voľby sú vecou všeobecného (nie súkromného) záujmu, z čoho vyplýva povinnosť ich uskutočnenia inter alia slobodnou voľbou na základe rovného volebného práva, pričom prístup k verejným funkciám majú mať občania za rovnakých podmienok (čl. 30 ods. 1, 3 a 4 ústavy). Posudzovanie iba férovosti volebnej kampane podľa doterajšej rozhodovacej praxe ústavného súdu nemalo spravidla dosah na vyhlásenie volieb za neplatné, resp. na ich zrušenie. Je vecou slobodnej súťaže a prímusu volieb – občanov, aby sami a slobodne vyvodzovali dôsledky, hoci aj z unfair vedenej volebnej kampane. Aj podľa názoru ústavného súdu je potrebné princíp slobodných volieb radiť na rovnakú úroveň s princípmi všeobecnosti, rovnosti a priamosti volieb s tajným hlasovaním. Zároveň ale platí, že bez uplatnenia tohto princípu aj to najdokonalejšie uplatnenie ostatných princípov stráca svoj zmysel. Sloboda volieb znamená aj slobodu rozhodovania každého voliča. Táto sloboda je zachovaná aj v prípade, ak je volič konfrontovaný s negatívnou, klamlivou, resp. ostro vedenou volebnou kampaňou. Len celkom výnimočne, a aj to pri dodržaní ďalších predpokladov, ústavný súd zasiahol do výsledku volieb kvôli unfair vedenej volebnej kampane, resp. dozvukom kampane v rámci volebného moratória, keďže účelom volieb je nepochybne aj objektívne zistenie vôle voličov týkajúcej sa správy verejných vecí. Rozhodovanie v každej volebnej veci je preto celkom individuálne a vždy záleží na posúdení okolností konkrétneho prípadu (PL. ÚS 3/2013).

Ústavný súd ďalej konštatuje, že tvrdenie sťažovateľky, že práve tvrdý predvolebný zápas (ktorý nijakým spôsobom neobjasnila) mal za následok nízku volebnú účasť voličov vo voľbách a ňou dosiahnutý výsledok, nebolo nijakým spôsobom preukázané. Z výsledkov dosiahnutých vo voľbách bez ohľadu na uskutočnenú volebnú kampaň jednoznačne

vyplýva, že sťažovateľka oslovila časť voličskej základne a získala 662 platných hlasov vo voľbách na starostu obce. Vo voľbách na poslancov obecného zastupiteľstva získala najvyšší počet hlasov— 484 a spolu so svojím straníckym kolegom a splnomocnencom sa umiestnili na prvých dvoch miestach a stali sa poslancami obecného zastupiteľstva.

15. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade sťažnosťou namietaná nezákonnosť a neústavnosť volieb porušením vedenia volebnej kampane bez náležitého odôvodnenia a predloženia relevantných dôkazov neodôvodňuje, aby ústavný súd volebnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie.

16. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú, pretože sťažovateľka nepredložila relevantné dôkazy, a tým ani nepoukázala na také porušenia ústavy a zákona o voľbách, ktoré by boli v príčinnej súvislosti s namietaným výsledkom napadnutých volieb.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde a sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2015